

Epistola Eneę filii Picolominei iuveni
non esse negandum amorem dicit.

Lustrissimo Principi Sigismundo duci Austrię.
domino suo Eneas Siluius. S. P. D. efflagitasti
modeste a me pidię tibi: vt amatoriam alicuius
epistolam mitterem. Cuius exemplo suadere pos-
ses virgini quā diligis vt amare te sineret. Alius forte tibi hoc
rogasset timens ne prolaberis ego annuendū duri. Scio nāq;
humane vite conditionem. nam qui non amat in adolescentia:
in senio amat. quo tempore derisui est. et vulgi fabula quoniam
etas illa amori inepta est: nosco preterea amoris consuetudinē
qui in iuvene torpentes virtutes ercitat. hunc in armis exercet
illum in litteris. et studet quisq; id agere propter qđ amice pla-
ceat: et quia virtutes nomen bonum faciunt. virtuti dat operā
qui amat. vt ante puelle faciem laudetur. et qđ hoc ineptū vir-
tutis premium sit probabile tamen est quacumq; ratione virtu-
tes adipiscaris adolescentes insuper non sunt nimis cobiben-
di ne languidi et inertes fiant permittendusq; his est aliqua
ludus indulgendum est aliquātiſper voluptati eorum: vt ani-
mum et cor fumant: vt sciant malum et bonum vt versutias mū-
di noscant. illasq; cum viri facti fuerint euitare sciant. hac de
causa gessi morem voluntati tue et opratam epistolam hac con-
ditione tibi transmittens: vt amans non negligas studia litte-
rarum: sed quemadmodum apes ex floribus mella decarpunt.
sic tu ex amoris blanditiis ad virtutes veneris. Tale ex Gretz
die. xiii. Decembris. Anno domini. Millefimoquadringentesi-
moquadragesimotertio.

Eiusdem Eneę epistola amatoria.

Sigismundus Austrię dux. S. P. D. et seipsum dat
singulari dñe suę insigni et formosissime virgini

Lucretiæ Regis Datæ filię: volui te sepius alloqui: amoremq;
meum tibi notum efficere: sed etas mea nimis adhuc verecūda
est: que non patitur quod intra me sentio foris exire. ꝑꝑrimuz
inciplo loqui: mor rubor adest: timor impedit: ꝛ mediis vox in
faucibus beret: nec cogitata possum effari: timeo molestiam tu
am: ne me arguat: vereor: astantes: ne me derideant: horresco
meipsum ne balbutiens fiam. hac de re quod st. tueram dicere.
decreui litteris committere: quia epistola non erubescit: non su
spirat: non timet quemq; forsitan arduum aliquid ꝛ per diffi
cile postulaturum me putas parum est quod volo: at si tibi cō
cesseris multum existimabo: ego enim modestissima virgo fate
or: me tui amantem esse captumq; tui vultus splendore nec ali
ud die noctuq; cogito: ꝑꝑ te tu mihi semp es in mente: te in cor
de: te in aīo gero: tu meum desiderii es: tu spes mea: tu quies
tu refrigerium: cum te video: quiescit animus meus: ꝛ se oble
ctat: at cum abes: nec te cernere possum: magnis vrgeo: stimu
lis: nec aliud meditor: nisi vt ꝑꝑrimum te reuisam hoc multi
plici causa factum est: nam ꝛ forma ꝛ honestas in te cōcurrunt.
laudant Helenam poete: at ego illam non existimo tibi fuisse si
mitem: nec Polizenam tibi comparauerim: aut eam quam dile
xit Hercules Dianiram: tu omnes vincis ꝛ pulchritudine ꝛ mo
ribus: quasi altera Philomena a calce vsq; in verticeꝛ nulla est
in te menda: crines tui splendorem auri superant: frons alta et
spaciosa est: supercilia in arcum tense debitis spaciis distingū
tur: oculi tui tanq; duo emicant sydera: inde sagittas emittis
ꝛ vulneras: iuuenes hinc quos vis occidis: ꝛ quos vis viuifu
cas: nasus suis conueniens partibus faciem mirifice honestat.
genas candore niueo resperfas modestis rubor: intersecat: quid
labia corallina ꝛ cristallinos referā dētes ꝛ omnes oris tui par
tes vnde melliflua manant verba hinc risus ille progreditur q;
me sepe ad intima penetrat. o virum felicem qui labia illa mor
debit: qui tales osculabitur genas: qui mentum tuum ꝛ candi
dorem schiticam vegulam tuam poterit tangere. nolo pectoris

tui ꝛ
ferent
mira
mor
sta e
glo
vt in
pro c
se fec
a te
dica
fer t
nuar
sum
tu t
sum
qui
per
men
cren
tui f
vt a
trau
delic
amare

tui et illorum pomorum que ibi latent mentionem efficere. ne re-
ferens nimis ardeam tu te scis quod intra et extra formosa es ego
mirari magis quam digne commendare te possum: hoc tamen dico quod
mores tui regio fastigio digni et forma plus quam dici posset bone-
sta et duce me seruum tibi fecerunt: tuus enim sum nihilque ma-
gis cupio quam rem gratam tibi efficere. nam miros nam et phebos
ut inquit fabule: licet esset Iouis regis crethe que vetustas
pro deo coluit filius admeti tamen regis filiam amans pastorem
se fecit. et gregem paut: ego igitur libens seruo tibi: nec aliud
a te postulo. nisi ut amare me sinas: et animo equo feras si mihi
dicaris amata: hoc est quod volo: peto: exigo: nil postulo plus:
ser tuus ut amator dicar. nam et amator et seruus ero: tu modo an-
nuas confiteor dignam te fore quam maiores et meliores quam ego
sum: ament etiam vir Paris aut Ipolitus dignus amore tuo:
tu tamen noli querere formam. nam et pulchri sunt: superbi etiam
sunt: nec stabilem habent amorem. in me erit amor perpetuus:
qui natus in adolescentie mee flore cum etate crescens ad senium
perducet dummodo tu mihi faueas. et me adiuues: quem ta-
men non debes despiciere: nam et me non negauit deus medio-
crem formam. Sunt mihi preterea opes multe que omnes erunt
tui si vicem amoris rependeris. haec quid dixi nimium erravi non
ut ames peto: sed ut amare me sinas: hoc si tua ex gratia impe-
trauero beatus sum: quid factura sis rescribe. Vale animula mea
delicie mee: corculum meum.

¶ Epistola Eneæ Siluii poetæ laureati: siue pii
pape scđi. de amoris remedio incipit foeliciter.

Neas Siluius. T. spolito mediolan. S. p. D. Que-
rebaris mecum nocte preterita: quod amori operam da-
res: nec debilitatum ac vincituz animum soluere pos-
ses: dixisti te nec virginem: nec nuptam: nec viduam
amare: sed mulierem quamuis pulchram meretricem: tamen qui-

buslibet viris precii causa sese substernentem id tibi molestum
esse agebas: libenterq; amorē hunc vellem posttergares: sed vias
modumq; nescire quo fieri liber ⁊ amore vacuus posses. nam ⁊
si plures sacerdotes consulueris: neminem tamen remedia que
tibi videntur efficacia protulisse dicebas. rogas igitur me ma-
gnisq; precibus efflagitasti egritudine tue vt aliquam afferrem
medelam. ac iter ostendere tibi quo posses ardentem amoris flā-
mas effugere. parebo desiderio tuo salubriaq; prebebo tibi re-
media si eam amplecti volueris: nec verebor medici culpam mi-
hi ascribi si tu obedientis egroti personam susceperis: quamuis
arbitros quos cōsuluisti sacerdotes satis tibi fecisse si precepta
tenuisses que illi tibi dederunt: sed tibi visa fuerūt fortasse gra-
uia. Nam cum dicerent fuge illam: nihil sibi loquaris: nihil de
illa audias: durum verbum visum est: at febricitans quoq; in-
uitus audit frigida pocula sibi negari: si tamen sanari vult: qđ
medicus mandat diligenter obseruet. tu ergo mi Ipolite si vis
amorem euadere: liberq; fieri. propera vt que precipuam facias
noscito egrotum te esse: maximaq; infirmitate detentum: ⁊ pro-
pter sanitatem dura ⁊ aspera esse plurima subeūda nempe egro-
tus est mi Ipolite. omnis qui amat ac nedum egrotus: sed mē-
te est captus atq; insanus ⁊ amens de amore inquam illi cito
nam deum colere ⁊ amare parentes vxorem ⁊ liberos. virtutis
est non vicii sanitatisq; non egritudinis at tu amorem illicitū
sequens quid tu esse amorem de quo iam loquimur credis. ve-
teres putarunt illum ex Venere vulcanoq; natum puerum ce-
cum: allatum sagittas in manibus habentem: quibus viros ac
mulieres feriens ardozem dilectionis infunderet. Apud Virgi-
lium legim⁹ nunc scio quid sit amor duris in cotibus illū isma-
tus aut radope aut extremi saramantes: nec generis nostri pue-
rum: nec sanguinis edunt: sed error hic mortalis populi fuit: q;
veritatem attingere non potuit. Amor vt in tragediis inquit
Seneca: nihil aliud est nisi vis quedam magna mentis blan-
dusq; animi calor qui iuuenta gignitur luxu. ocio. ⁊ inter leta

fortu
omne
mulie
quā
quā
muta
pam
adeo
esse
⁊ ap
lia d
rum
toq;
etat
sis:
rari
ne v
io:
gen
est
us e
faci
illar
nibi
deta
bo v
que
nec
cepi
re-cr
ctati
creat
qual

fortune bona nutritur. Hic mentem hominis eripit: iudicium
omne peruertit. sensum ebetat. animum extinguit. namque cum
mulierem diligis non in te sed in ea viuis. quid igitur peius est
quam viuente non viuere. quam sensum habentem non sentire:
quam oculis preditum non videre. equidem qui amat: in alium
mutatur virum: nec loquitur: nec facit que ante solebat. Hinc
parmeno apud Terentium dii boni quicquid hoc morbi est:
adeo homines immutas ex amore: ut non cognoscas eundem
esse putat comicus morbum esse amorem: nec male putat. Nam
et apud Macrobius luxuriam que vel mater amoris est vel fili
lia deterrimi morbi partem. Iprocates dicit. hic morbus ple
rumque iuuenes aggreditur. sed viros quoque senesque verat tan
toque periculosior et risu dignior est quanto persona que capta est
etate aut scientia censetur prestantior. Cum ergo Ipolite captus
sis: amorisque seruias: scias te morbosum esse. si morbosus es: libe
rari stude. Nam quis morbum patitur qui curare non velit. sa
ne ut morbus grauior est: acerbior: periculosior: eo morbo si ma
ior est de sanitate cura tua infirmitas magna est. sic et cure dili
gentia magna. Cogita mi Ipolite. quo in statu es tu nihil te
estimas quicquid tibi eueniat. leue est solum super amica anxi
us es. non parentes. non necessarios. non benefactores magni
facis solus animus in amica est. illam amans. illam promouens
illam somnias. de illa cogitas. de illa loqueris. de illa suspiras.
nihil agis quin memoriam eius habeas: et stulticiam morbumque
deterrimum. an non est petenda cura quis non sanari hoc mor
bo velit. ceterum ad salutem tuam. hec sunt necessaria Ipolite.
que si feceris sanus eris. si neglexeris sepelieris in morbo tuo.
nec te quisquam iuuare poterit. cogita primum quam remote a pre
ceptis dei recessisti: qui cum deberes deum ex toto corde dilige
re. creaturam amasti. et in ea omnem tuam dilectionem et oble
tationem posuisti. sic enim factus es idolorum cultor. nam que
creaturam deo preponit idolatra est. negabis te idolatram esse.
quasi non preponis creatori creatum. aut si verum fateri vis plus

tuam amica n diligis q̄z deum. Nam que deus mandat negligis postergas contemnis que vult amica summa cum diligentia curas adimplere. ⁊ hoc n̄pe ē preferre mulierē deo. Deu q̄z magnum est malum. q̄z periculosum. q̄z detestabile creaturam sic amare: vt deum paruificas. deus cum esses: nihil te aliquid esse fecit. nec te lapidem: nec te ferrum: nec te gentilem: nec in deum: sed hominem christianum fecit. ⁊ posses scire diuina sacramēta: ⁊ viam qua itur in celum. ipse quoq; deus cum ob culpam primi parētis tu ⁊ ceteri homines paradysum amisistis. nasci p te voluit fieri homo. capi. cedi. vituperari crucifigi. mori. ac suo te precioso redimere sanguine. ⁊ q̄ magna ingratitude ē iniquitas. inhumanitas. feritas. hunc qui tanta pro te fecerit: ppter vilem relinquere mulierculam. hoc satis te ceterosq; christianos monere deberet: vt omisissis amoribus. illicitis deo soli seruirent. sed cogita vltterius quid agis mi Jpolite. pulchra vi detur tibi amica tua: nec non venusta: ita q̄ nil supra credis ne tu q̄ ipsa semper permaneat pulchra res est forma fugax. vt in quid Tragedus. Mulier que hodie formosa est cras difformis erit. qd tu bona perpetua ⁊ immutabilia p caducis trāsitoriis mutabilibusq; pmutas sic vt putas spectabili forma mulier leue hoc bonū est. nihil enim forma mulieris est nisi morib; sit adiuta. castitas est vt habemus apud poetas: nec nō apud sacrā scripturā que pulchrā feminam laudat nō forma tu nō castitate sequeris: sed solū formā amas. forma. n. hec vti flos agri decidit rosa: mane rubea: sero lāguescit. nihil formosi? est virtute atq; honestate si hec itueris mltro formosior: tibi videre q̄ sit tua amica. etenim nec lucifer: nec besper? tā decor? ē q̄ ipsa facies honestatis. quā qui relinquit ppter mulierē. existima ozo q̄ sit delirus ⁊ amens. Ceterū Jpolite vt tecum non multis vtar: sed q̄ amas mulier nō solū tua est cū plures eam mulierē habent. nec ipsa te solū amat sed alios quoq; amat. quid tu in turba vis facere cogita te iam esse in vespero. iam senem. iā mori. primum vis ne cū iuuenib; cōtendere. vis cū robustis pugnare. qd tibi

in co
fene
toiq
cum
rapt
pab
ra n
lom
rint
ris
fem
cate
um
fir
am
ner
ran
de
rib
nan
tra
vel
dan
re.
cto
pen
tati
tem
tus
effic
terit
man
sa tel

in eo prelio queris in quo victor succumbis magna res est viz
senem a iuuenibus extorquere mulierem si tam es potens vt ex
torqueas quid vicisti cum preliuz huiusmodi sit vt vincens suc
cumbat. quid est oro mulier nisi iuuentutis expilatrix: viuozuz
rapina. senum mors. patrimonii deuoratrix. honozis perniciēs.
pabulum diaboli. ianua mortis. inferni supplementum. Cogi
ta mi Ipolite quot mala per mulieres illas euenerunt. cum Sa
lomon. cum Dolefernes. cum Samson per mulierē decepti fue
rint: non te credas sic fortem esse: vt non illudaris sed q̄pto vi
ris illis debiliores incautior imprudentior tanto te ab eo loco
semoue in quo potes decipi nihil est mulieris amor qui cū pec
cato est: non est in muliere stabilitas: que nunc te amat cras ali
um amabit: ⁊ vna tecum amabit alios. quid tu hunc amorē exi
stimes qui in plures diuisus est: nulla mulier tam fixe aliquem
amauit: que veniente nouo proco nouisq; vel precibus vel mu
neribus non mutarit amorem mulier est animal imperfectum:
varium fallax multis moribus: passionibusq; subiectum. sine fi
de. sine timore. sine constantia. sine pietate. de his loquor: mulie
ribus: que rursus admittunt amores: nunq̄ hec stabiles sunt.
namq; vt semel a recto tramite recesserunt. iam se liberar arbi
trantur: vt quocumq; relint vagentur: nec amplius vel amici
vel mariti timorem habent. credo equidem illam coeundi feti
dam voluptatem tibi qui iam senio exhaustus es parum place
re. nam quid nedum tibi antiquo iam ⁊ arido sed iuueni hune
cto illa inepta ⁊ spurcida voluptas conferre potest quam mor
penitudo consequitur. an non magna res est amonitio illa acci
tatio siue comminatio quedam que post peccatū euestigio men
tem hominis cruciat q̄ iniquus est homo qui totiens amoni
tus non quiescit qui punitus non emendatur. qui correctus nō
efficit melior. quid ille actus carnalis operatur: nisi carnis in
teritum. vtinam solam carnem interimeret ⁊ non occideret ani
mam at duo cum inuicem coeunt vir atq; femina quasi duo va
sa testea mihi videntur que inter se confricentur donec rumpā

tur et ad nihilum redigantur: tu tamen non in coitu sed in visu sermonemque forsitan oblectaris. quid obsecro in visu est tam pulchri ut non inuenias aliquid pulchrius. pulchritudo quam debemus querere in celo est: cui nulla potest res mundana comparari in illis omnis perfectio est mundana semper diminuta sunt illa perpetua: hec caduca: illa fixa: hec fluxa hanc quae tu miraris formam paululum. quid febris eripiet tibi: aut si morbus iste actu abfuerit senectus non deerit. que illam tenerem succi: plenamque faciem rugosam crispamque reddat fient illa que nunc miraris membra de cursu tempore arrida nigra squalida. fetore ac spurcicie plena: non oculi splendorem seruabunt: fetebit os: collum curuabitur: corpus undique sicco et arido trunco fiet simile: cogita hec et aue te spem prius fuge quam priueris. multo enim melius est rem contemnere quam perdere. iam vero de sermone suauit dulci: placito et mellis uo quo te dicis oblectari. admodum miror: quid enim sermo muliebris in se dulce habet? quid dicit tibi amica nempe. aut queritur: aut plorat: aut minatur: aut tibi inanes fabellas refert. dicit quid cum vicina fecerit: quid somniauerit. quot oua gallina peperit. quibus floribus ferta componuntur. omnis sermo mulieris de re vana leuique est. in quo qui oblectatur et ipsum leuem oportet esse. narrat tibi nonnumquam se et cum alio amatore: et quo pacto iacuerit. quid doni receperit quam cenam habuerit. quibus voluptatibus fuerit rrsa. quibus verbis orsa. que res non gaudium tibi: sed cruciatum afferunt. sed accipe que velis gaudia in sermone amice eris ne tam amens rationisque inops: ut non magis in alicuius docti viri verbis sermonibusque leteris risiue omnia simul que in amore sunt gaudia. rursusque tedia multa ista pauca illas reperies veramque illius sententiam dices qui parum mellis in multo felle morsum inquit amorem esse. cum ergo ipolite totus amor de quo loquimur vanus asper amarus damnosusque sit. et hominem morbo grauissimo teneat curandum est ut ab eo libereris. cura autem ea est ut menti tue persuadeas malum esse amorem post hec declines amice

ferm
te int
larg
ta ill
mor
ti pu
apud
uioz
amat
anim
cogi
bre
alio
cum
cruc
bis
con
ueb
Cie
drin

sermonem ocium fugies in negocio semper sis viros bonos q
te instruant sequaris. nulli ludo: nulli conuiuio intersis. siquid
largita est amica abste abiicias. nihil penes te quid illius sit pu
ta illum esse nuncium diaboli qui te perdere velint sint in me/
mozia christi beneficia que tibi impedit cogita quot beneficien
ti premia in celestibus sedibus. ⁊ quot malefacienti supplicia
apud inferos preparata sunt. cogita dies tuos assidue fieri bre/
uiores: instareq; semper vltimum. cogita quia irrisus est qui
amat. ⁊ presertim vir euo maturus. cogita instabilem mulieris
animum. cogita perditionem temporis: quo uihil est preciosius
cogita dissipationem bonorum. cogita vitam quam viuimus
breuissimam in hoc seculo qua uis voluptatibus sit dedita. ⁊ in
alio mundo quem inquirimus nullum esse vite finem. hec si te/
cum sedule cogitaueris: perceptaq; ista tenueris: amorem quo
cruciaris: a te breui tempore relegabis. virumq; alium te presta
bis deo gratum celoq; dignu. Vale hec habui que nunc raptim
contra amorem dicerem alias ubi ocium fuerit plurib; te amo
uebo. Iterum vale ⁊ quod tibi damno est auertere stude. Ex
Vienna scdo kalendas Januarii. Anno domini. Millesimoqua
dringentesimoquadragesimo tertio.

¶ Almoris remedium finit.

Ham * 182.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.